

Protokół

z 23. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski, które odbyło się 17 maja 2006 roku w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1.).

Obrady prowadził dr Maksymilian Skotnicki, przewodniczący Komisji, zgodnie z następującym porządkiem:

1. Powitanie zebranych
2. Wystąpienie Głównego Geodety Kraju Pana Jerzego Albina
3. Przyjęcie porządku obrad
4. Przyjęcie protokołu z 22. posiedzenia Komisji
5. Sprawozdanie z pracy Komisji w 2005 r. i plan pracy na 2006 r.
6. Sprawozdanie z XXII Sesji UNGEGN
7. Wprowadzenie do dyskusji nad definicją egzonimu
8. Założenia do wykazu egzonimów polskich
9. Wolne wnioski

Ad. 1. Posiedzenie otworzył Przewodniczący Komisji M. Skotnicki. Podziękował on p. Krauze-Tomczyk za prowadzenie prac Komisji podczas jego długotrwałej choroby – oraz osobom, które przygotowały bieżące posiedzenie Komisji.

Ad 2. p. niżej

Ad. 3. Porządek obrad przyjęto przez aklamację.

Ad. 4. Przez aklamację przyjęto protokół z 21. posiedzenia Komisji (na 22. posiedzeniu postanowiono, że przyjęcie tego protokołu nastąpi na posiedzeniu bieżącym).

Do protokołu z 22. posiedzenia zastrzeżenia zgłosił M. Zych. Wg niego błędem było przyjęcie przez Komisję nazwy *Wysoczyzna Grodzieńska*, gdyż obiekt ten leży również w Polsce i ma już ustaloną polską nazwę – *Wzgórza Sokólskie*. Komisja nie powinna zatem ustalać nazw dla obiektów znajdujących się na terenie Polski, gdyż nie leży to w jej kompetencji. Kwestię tą postanowiono rozstrzygnąć na kolejnym posiedzeniu Komisji.

Przewodniczący przypomniał, że zeszyt 6. „Nazewnictwa geograficznego świata” jest zeszytem najbardziej prowizorycznym ze wszystkich dotychczas wydanych. Nie uwzględniono w nim m.in. wszystkich proponowanych zmian w egzonimach z obszaru Rosji (na 22. posiedzeniu Komisja nie zdażyła wszystkich propozycji zmian omówić). Przewodniczący uznał również, że należy jeszcze raz, na kolejnym posiedzeniu, przedyskutować i ustalić zasady stosowania polskiego nazewnictwa na obszarach należących do Polski w okresie międzywojennym.

Izabella Krauze-Tomczyk poinformowała, że wykaz nazw z obszaru Białorusi został wysłany na Białoruś w celu jego zweryfikowania. Dzięki temu Komisja otrzyma w pełni poprawne i zweryfikowane nazewnictwo geograficzne z obszaru tego kraju zarówno w języku białoruskim jak i rosyjskim.

Podsumowując dyskusję, Przewodniczący stwierdził, że zeszyt 6. „Nazewnictwa geograficznego świata” należy wydać jeszcze raz po dokonaniu w nim korekt i uzupełnień; spotkało się to z aprobatą Członków Komisji.

Po ww. wyjaśnieniach protokół z 22. posiedzenia przyjęto przez aklamację.

Ad. 5. Sprawozdanie z działalności Komisji w 2005 roku oraz plan prac na rok 2006 przedstawiła Wiceprzewodnicząca Komisji E. Wolnicz-Pawłowska.

Przy okazji wynikła kwestia aktualizacji strony internetowej Komisji – jest ona aktualizowana często z dużym opóźnieniem, co wynika z opieszałości osób odpowiedzialnych za Internet w GUGiK-u. Przewodniczący stwierdził, że należy domagać się, aby materiały przekazywane przez Komisję były zamieszczane na stronie internetowej bez zbędnej zwłoki.

Ad. 2. Główny Geodeta Kraju Pan Jerzy Albin w swoim wystąpieniu pokrótce scharakteryzował aktualny stan administracyjno-prawny Komisji. W związku z reorganizacją administracji rządowej dotychczasowe Ministerstwo Transportu i Budownictwa, w strukturze którego znajdował się Główny Geodeta Kraju, a wraz z nim i Komisja, zostało podzielone na Ministerstwo Budownictwa, Ministerstwo Transportu oraz Ministerstwo Gospodarki Morskiej. W najbliższym czasie Rada Ministrów ma podjąć uchwałę o nowym umiejscowieniu geodezji i kartografii (a zatem i Głównego Geodety Kraju) w strukturze administracji rządowej. Brane pod uwagę jest przeniesienie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Pojawiają się również propozycje połączenia obu komisji nazewniczych (KSNG oraz Komisji Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych) w jedną.

Główny Geodeta Kraju podziękował członkom Komisji za ich dotychczasową pracę i przekazał każdemu z nich *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej* oraz *Polonia. Atlas map z XVI-XVII wieku*.

M. Skotnicki podziękował Głównemu Geodecie Kraju za stałą przychylność i opiekę oraz wspieranie prac Komisji.

Ad. 5. (c.d.) A. Czerny zwrócił uwagę, że w planie prac Komisji nie uwzględniono publikacji egzonimów, która jego zdaniem powinna być dokonana. Przeciw wydaniu wykazu samych egzonimów (tych, które już zostały wydane w kolejnych zeszytach Nazewnictwa Geograficznego Świata) opowiedział się Przewodniczący, gdyż wg niego wystarczy wykaz nazw w obecnej formie, obejmujący poza egzonimami również inne nazwy. Powtarzanie tej publikacji byłoby jego zdaniem niepotrzebne i powodujące nieuzasadnione koszty. Rozstrzygnięcie tej kwestii postanowiono odłożyć do 8. punktu porządku obrad.

A. Czerny zauważył również, że niektóre wydawnictwa ignorują wykazy publikowane przez Komisję. Przykładem jest tu Główny Urząd Statystyczny, który w rocznikach statystycznych stosuje inne nazwy państw niż przyjęte przez Komisję. M. Skotnicki stwierdził, że już raz interweniował w GUS-ie; uznał też, że Komisja nie ma ani prawa, ani środków na ew. interwencje w tej sprawie.

Ad. 6. Sprawozdanie z XXIII Sesji Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych, która odbyła się w dniach 28 marca – 4 kwietnia 2006 roku w wiedeńskiej siedzibie ONZ, przedstawiła I. Krauze-Tomczyk. W sesji wzięło udział ponad 250 ekspertów i obserwatorów z 67 państw reprezentujących 22 lingwistyczno-geograficzne sekcje regionalne UNGEGN oraz organizacje międzynarodowe. Uczestniczyli w niej trzej przedstawiciele Komisji – E. Wolnicz-Pawłowska, I. Krauze-Tomczyk oraz M. Zych. W czasie sesji zaprezentowano ogółem 119 referatów, w tym 4 wygłoszone przez przedstawicieli Polski (pierwszy dotyczył *Przewodnika toponimicznego: Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych – Stosowanie i rozmieszczanie napisów na mapach*, drugi – nowo opracowywanego wykazu polskich hydronimów, trzeci – nowo wydanej wykazu *Nazwy Państw*, a czwarty – problemów z definicją egzonimu).

Ad. 7. We wprowadzeniu do dyskusji E. Wolnicz-Pawłowska stwierdziła, że niemożliwe jest przyjęcie jednej definicji egzonimu odpowiadającej wszystkim państwom. Obecnie UNGEGN wprowadza coraz bardziej ogólne definicje, które jednak są trudne do stosowania w praktyce. Komisja powinna ustosunkować się zatem do propozycji UNGEGN i jednocześnie

przyjąć własną definicję egzonimu. E. Wolnicz-Pawłowska poinformowała również, że powstał projekt wydania wielojęzycznego *Słownika terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych* w języku czeskim, polskim, słowackim i angielskim.

M. Zych poinformował, że definicja egzonimu opublikowana w 1998 roku w *Słowniku terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych (EGZONIM – nazwa używana w określonym języku dla obiektu geograficznego znajdującego się poza obszarem, gdzie ten język ma status oficjalny i różniąca się od nazwy oficjalnej w języku lub językach na obszarze, gdzie znajduje się dany obiekt geograficzny)* była tłumaczeniem definicji przyjętej przez UNGEGN i formalnie nie została przyjęta przez Komisję, choć faktycznie była stosowana. UNGEGN jednak w 2002 roku przyjął kolejną definicję egzonimu (*EGZONIM – nazwa używana w określonym języku dla obiektu geograficznego znajdującego się poza obszarem, gdzie ten język ma status oficjalny i różniąca się swoją formą od nazwy używanej w języku lub językach oficjalnych na obszarze, gdzie znajduje się dany obiekt geograficzny*), a obecnie dyskutowane są propozycje nowej definicji tego terminu, która ma zostać przyjęta w 2007 roku na konferencji w Nowym Jorku.

M. Zych zaproponował, aby Komisja ustosunkowała się do definicji i ich propozycji pojawiających się na forum UNGEGN, lecz żeby na potrzeby własne przyjęła inną, bardziej praktyczną definicję. Zaproponował jednocześnie treść tej definicji: *POLSKI EGZONIM – nazwa obecnie używana w Polsce w języku polskim dla obiektu geograficznego leżącego poza terytorium Polski i różniąca się w swojej formie od endonimu standaryzowanego tego obiektu*.

A. Czerny stwierdził, że trudne jest przyjęcie jednej definicji egzonimu, akceptowalnej dla wszystkich członków UNGEGN. Jednocześnie poparł postulat wprowadzenia definicji na potrzeby krajowe, stwierdzając, że definicja zaproponowana przez M. Zycha jest odpowiednia. Zaproponował jednak, aby definicję tą przyjąć jako roboczą do czasu przyjęcia nowej definicji przez UNGEGN. Gdy UNGEGN przyjmie nową definicję, wtedy Komisja ostatecznie stwierdziłaby, czy pozostaje przy swojej wersji definicji, czy może jednak przyjmie wersję UNGEGN. Propozycja ta spotkała się z akceptacją Członków Komisji.

W czasie dyskusji nad zaproponowaną definicją postanowiono nieco ją zmodyfikować zastępując zwrot „polski egzonim” słowem „egzonim”, zwrot „terytorium Polski” zwrotem „jej terytorium” oraz zwrot „w swojej formie” zwrotem „formą graficzną”. M. Skotnicki zgłaszał zastrzeżenie co do celowości użycia słowa „obecnie”, lecz pozostali Członkowie Komisji uznali za zasadne jego pozostawienie.

W dalszej dyskusji sprecyzowano, co należy rozumieć poprzez różnicę formy graficznej. Taką różnicą jest opuszczenie lub dodanie znaków diakrytycznych i np. przedrostków. Za różnicę formy graficznej nie uważa się opuszczenia, dodania lub przetłumaczenia terminu rodzajowego. Taką różnicą nie jest również transliteracja lub transkrypcja nazw zapisanych oryginalnie w nielacińskim systemie pisma, jeżeli dokonana została zgodnie z wcześniej przyjętymi regułami.

Po dyskusji przyjęto jednogłośnie definicję egzonimu w następującej postaci:

EGZONIM – nazwa obecnie używana w Polsce w języku polskim dla obiektu geograficznego leżącego poza jej terytorium i różniąca się formą graficzną od endonimu standaryzowanego tego obiektu (transkrypcji lub transliteracji z nielacińskiego systemu pisma nie uważa się za zmianę formy graficznej).

Komisja jednogłośnie postanowiła również, że w stanowisku przedstawionym UNGEGN nie poprzez żadnej z proponowanych zmian definicji egzonimów, nie będzie także za pozostawieniem dotychczasowej definicji (z 2002 roku). Postanowiono za to przedstawić własną propozycję definicji egzonimu w postaci: *EGZONIM – nazwa obecnie używana w danym państwie w języku lub językach urzędowych danego państwa dla obiektu geograficznego leżącego poza terytorium tego państwa i różniąca się formą graficzną od endonimu standaryzowanego tego obiektu*.

Ad 8. M. Zych zaproponował, aby w wykazach polskich nazw geograficznych świata Komisja uwzględniała nie tylko egzonimy, lecz też kilka innych rodzajów nazw formalnie niebędących egzonimami, lecz w praktyce funkcjonujących jako egzonimy. Do tych nazw należą:

a) nazwy geograficzne powszechnie stosowane w Polsce dla obiektów transgranicznych zbieżne z co najmniej jednym zestandaryzowanym endonimem stosowanym w którymś z państw, przez który przebiega dany obiekt, ale też jednocześnie różne od co najmniej jednego z tych endonimów;

b) nazwy geograficzne powszechnie stosowane w Polsce dla obiektu posiadającego kilka endonimów w języku lub językach oficjalnych danego kraju i identyczne z jedną z tych nazw obiektu;

c) nazwy geograficzne powszechnie stosowane w Polsce i różniące się od oficjalnego endonimu danego obiektu jedynie tłumaczeniem, opuszczeniem lub dodaniem terminu rodzajowego;

d) nazwy geograficzne powszechnie stosowane w Polsce dla obiektów, których oficjalne endonimy zapisuje się pismem niełacińskim, identyczne z nazwą danego obiektu zapisaną za pomocą jednej z metod latynizacyjnych (transkrypcji lub transliteracji).

Nazwy te wraz z egzonimami stanowiłyby „nazwy tradycyjne”.

A. Czerny zauważył, że pierwsze dwie grupy nazw są uwzględniane w najnowszych wykazach Komisji.

M. Zych zaproponował również, aby egzonimy podzielić na grupy związane z ich stosowaniem – na przykład na cztery kategorie (obligatoryjne, zalecane, dopuszczalne, niezalecane). A. Czerny stwierdził, że wystarczą tylko trzy kategorie – „obligatoryjne” powinny być włączone do „zalecanych”.

Komisja uznała, że można wprowadzić kategoryzację egzonimów, lecz trzeba dopracować jeszcze ich podział. M. Skotnicki zaproponował M. Zychowi, przygotowanie uzasadnionej propozycji podziału, która byłaby następnie przedyskutowana przez Komisję i wg której można byłoby zaplanować publikację egzonimów (wówczas taką publikację – która nie byłaby powtórzeniem tego samego, opublikowanego już materiału – uznałby za zasadną, pod warunkiem jednak, że jej przygotowanie nie wpłynie, czasowo i finansowo, na zakończenie podstawowego zadania Komisji, jakim jest opracowanie *Nazewnictwa Geograficznego Świata*.

Ad 9. Do Komisji wpłynęło pismo z Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych, w którym zwrócono się o zmianę nazwy *Państwo Izrael* na *Państwo Izraela*.

Z. Obidowski z MSZ stwierdził w dyskusji, że Ministerstwo, wbrew temu co sugeruje Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, stosuje formę *Państwo Izrael*. R. Huszcza i J. Danecki poinformowali, że wg norm języka polskiego po słowie „państwo” obowiązuje forma mianownikowa, podobnie jest w przypadku nazw ze słowem „miasto”. A. Pisowicz dodał, że w języku polskim w wielu przypadkach stosuje się inną formę gramatyczną nazwy niż ma to miejsce w języku oryginalnym; niekiedy nie można robić kalek konstrukcji gramatycznych z innego języka.

M. Skotnicki stwierdził, że odpowie na pismo Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych.

Następnie zajęto się kilkoma egzonimami, wymagającymi zmian lub uściśleń:

a. dyskutowano, czy poprawną nazwą jest *Państwo Zjednoczonych Emiratów Arabskich* (taka nazwa figuruje w wykazach Komisji), czy też *Państwo Zjednoczone Emiraty Arabskie*. Komisja postanowiła poczekać na opinię A. Markowskiego w tej sprawie.

b. skasowano egzonim *Kotlina Górnego Nilu* (w dotychczasowych wykazach nazwa ta podawana była jako odnosząca się do osobnego obiektu, faktycznie zaś jest rzadko używaną

nazwą wariantową egzonimu *Kotlina Nilu Białego*); 11 głosów za, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się,

c. postanowiono (przez aklamację) zmienić nazwę *Dystrykt Federalny* dla jednostki administracyjnej Wenezueli na *Dystrykt Centralny*, w związku ze zmianą nazwy oryginalnej,

d. skasowano egzonimy *obwód permski* i *Komi-Permiacki Okręg Autonomiczny* wprowadzając w zamian egzonim *Kraj Permski* (13 głosów za, 0 przeciw, 0 wstrzymujących się), w związku ze zmianą podziału administracyjnego Rosji.

Na zakończenie posiedzenia E. Wolnicz-Pawłowska poinformowała, że publikacja Komisji *Przewodnik toponimiczny. Zbieranie i opracowywanie nazw geograficznych* został wyróżniony przez ministra transportu i budownictwa.

Protokółował:
mgr Maciej Zych

Sekretarz Komisji
mgr Izabella Krauze-Tomczyk

Przewodniczący Komisji
dr Maksymilian Skotnicki